

Risicomanagement bij onder toezicht gestelde kinderen

Onderzoek bij de William Schrikker Jeugdbescherming

Samenvatting

De Inspectie jeugdzorg heeft op verzoek van de Minister voor Jeugd en Gezin in de tweede helft van 2009 landelijk onderzoek gedaan naar risicomanagement bij de afdeling jeugdbescherming van de vijftien bureaus jeugdzorg en de drie landelijk werkende instellingen William Schrikker Groep, Leger des Heils Jeugdzorg en Reclassering en de Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn. De onderzoeksvraag die hierbij centraal stond was of de instellingen risicomanagement systematisch toepassen bij de kinderen die onder hun toezicht zijn gesteld.

Aanleiding voor dit onderzoek waren de resultaten uit eerdere onderzoeken van de inspectie naar risicomanagement (in 2007 en 2008). Uit deze onderzoeken kwam naar voren dat risicomanagement binnen de jeugdbescherming nog onvoldoende systematisch en professioneel wordt toegepast. Met het huidige onderzoek is nagegaan of de aanbevelingen van de inspectie hebben geleid tot een betere kwaliteit van risicomanagement.

Het onderzoek richt zich op vier thema's:

- deskundigheidsbevordering van medewerkers met betrekking tot risicomanagement;
- risico's inschatten;
- risico's beperken;
- interne en externe overdrachten.

De inspectie verwacht van bureaus jeugdzorg en landelijk werkende instellingen dat medewerkers geschoold zijn in het uitvoeren van risicomanagement, dat zij systematisch risico's voor de veiligheid van onder toezicht gestelde kinderen inschatten en dat zij deze vervolgens beperken. Daarnaast dient er systematisch informatie-overdracht plaats te vinden bij zowel interne overdrachten van een ondertoezichtstelling (binnen een instelling) als bij externe overdrachten (tussen instellingen).

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de WSJ risicomanagement systematisch toepast voor de kinderen die onder haar toezicht zijn gesteld.

De thema's deskundigheidsbevordering, risico's inschatten, risico's beperken en overdracht voldoen alle vier aan de verwachtingen van de inspectie.

De inspectie is van oordeel dat de bureaus jeugdzorg en landelijk werkende instellingen op operationeel niveau dienen te functioneren wat betreft de toepassing van risicomanagement. Aangezien dit bij de WSJ bij alle indicatoren het geval is, heeft de inspectie geen aanbevelingen geformuleerd voor de WSJ en de stadsregio Amsterdam.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Oordeel en onderbouwing.....	11
2.1 Deskundigheidsbevordering.....	11
2.2 Risico's inschatten.....	12
2.3 Risico's beperken	14
2.4 Overdracht.....	16
Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen.....	19
3.1 Eindoordeel	19
3.2 Aanbevelingen.....	20
Bijlage 1 Beoordelingskader Risicomanagement.....	21

Hoofdstuk 1 Inleiding

Aanleiding

Het is van belang dat de jeugdbescherming zicht heeft op risico's voor de veiligheid van het onder toezicht gestelde kind en alert blijft op mogelijke nieuwe risico's die zich tijdens de ondertoezichtstelling kunnen voordoen. Dit proces wordt aangeduid met de term risicomangement. Onder risicomangement wordt verstaan: alle activiteiten die zijn gericht op het onderzoeken, taxeren en beperken van het risico op voor de jeugdige ernstig bedreigende gebeurtenissen¹. Bij risicomangement gaat het in de eerste plaats om de veiligheid van het kind.

In 2007 en 2008 heeft de Inspectie jeugdzorg onderzoek gedaan naar risicomangement bij onder toezicht gestelde kinderen². Op basis van deze onderzoeken kwam de inspectie tot het oordeel dat risicomangement binnen de jeugdbescherming nog onvoldoende systematisch en professioneel wordt toegepast (oktober 2008). De Minister voor Jeugd en Gezin heeft de Tweede Kamer laten weten het beeld uit de inspectie-onderzoeken zorgwekkend te vinden.

De resultaten bij bureaus jeugdzorg die bezig waren om volgens de Deltamethode te gaan werken, bleken positiever. De Deltamethode is een landelijke methode voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling, waarin de ontwikkeling en de veiligheid van het kind centraal staat. Uitgangspunt hierbij is dat gezinsvoogden een lagere caseload hebben dan voorheen (gemiddeld 15 tot 17 onder hun toezicht gestelde kinderen). De ondertoezichtstelling wordt volgens het 4-stappenmodel uitgevoerd (inventariseren, analyseren van bedreigingen, formuleren van gewenste ontwikkelingsuitkomsten en opstellen van een actie-agenda).

Een belangrijk aspect van de Deltamethode is risicomangement. De gezinsvoogd moet vanaf de start van de ondertoezichtstelling zicht krijgen op de bedreigingen voor het kind, in de gaten houden welk risico het kind loopt en hier actie op ondernemen.

De Deltamethode onderscheidt zogeheten kernbeslissingen. Dit zijn belangrijke beslissingen, die een gezinsvoogd niet alleen mag nemen. Tijdens de uitvoering van de OTS gaat het om de volgende vier kernbeslissingen: de reactie op nieuwe signalen of meldingen, de beslissing om een machtiging uithuisplaatsing te vragen, de beslissing om een uithuis geplaatst kind terug naar huis te laten gaan, en de beslissing om een verlenging van de OTS te vragen, de OTS te laten beëindigen dan wel een verder strekkende maatregel te bevorderen.

De minister heeft met de provincies en stadsregio's afgesproken dat het onderdeel risicomangement uit de Deltamethode versneld wordt ingevoerd bij alle bureaus jeugdzorg.

¹ Definitie uit het "Handboek Deltamethode Gezinsvoogdij: De nieuwe methode voor de uitvoering van de ondertoezichtstelling", Utrecht: MOgroep (januari 2007).

² De inspectie heeft een schriftelijk onderzoek uitgevoerd bij alle bureaus jeugdzorg en een verdiepend onderzoek naar de praktijk in de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Zeeland en de stadsregio Amsterdam. Dit heeft onder andere geresulteerd in de notitie "Risicomangement bij onder toezicht gestelde kinderen: Een notitie naar aanleiding van onderzoek van de Inspectie jeugdzorg" (oktober 2008).

Op verzoek van de minister heeft de inspectie het oorspronkelijk in 2010 beoogde onderzoek naar de Deltamethode gezinsvoogdij voor wat betreft het onderdeel risicomanagement in de tweede helft van 2009 uitgevoerd bij de vijftien bureaus jeugdzorg (BJZ) en de drie landelijk werkende instellingen; William Schrikker Groep (WSG), Leger des Heils Jeugdzorg en Reclassering (LJ&R) en de Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ).

Verwachtingen inspectie

De inspectie heeft met dit onderzoek getoetst of risicomanagement binnen de jeugdbescherming systematisch wordt toegepast. Hierbij is zij nagegaan of de aanbevelingen van de inspectie (oktober 2008) hebben geleid tot een betere kwaliteit van risicomanagement.

De inspectie verwacht van instellingen dat zij *systematisch* aan risicomanagement doen door te zorgen voor *scholing* van medewerkers in de uitvoering van risicomanagement, door te zorgen voor *beleid* van voldoende kwaliteit, én door te zorgen dat medewerkers dit beleid adequaat in de *praktijk* brengen. Daarom heeft de inspectie zowel de deskundigheidsbevordering, het beleid als de praktijk van de instellingen in het onderzoek betrokken.

Het onderzoek

De inspectie heeft de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Passen de bureaus jeugdzorg en de landelijk werkende instellingen risicomanagement systematisch toe bij de kinderen die onder hun toezicht zijn gesteld?

Het onderzoek is verricht aan de hand van een beoordelingskader (zie bijlage 1). In het beoordelingskader zijn de verwachtingen van de inspectie die in het toetsingskader zijn geformuleerd, uitgewerkt aan de hand van vier criteria:

- de instelling voorziet in deskundigheidsbevordering van medewerkers met betrekking tot risicomanagement;
- de instelling voert risico-inschattingen systematisch uit;
- de instelling handelt systematisch bij het beperken van risico's;
- de instelling gaat systematisch om met interne en externe overdrachten.

De criteria zijn nader uitgewerkt in indicatoren. Bij het oordeel van de inspectie is gebruik gemaakt van een driepuntsschaal: "afwezig", "aanwezig" en "operationeel". Deze scores houden kort gezegd in:

- *afwezig*: er is geen beleid of het aanwezige beleid is te onvolledig/onduidelijk om de medewerkers van de instelling informatie te geven die hen kan leiden;
- *aanwezig*: er is volledig/duidelijk beleid, dat de medewerkers van de instelling voldoende informatie geeft die hen kan leiden;
- *operationeel*: het beleid is aanwezig én de medewerkers in de instelling kennen het beleid en handelen ernaar.

De inspectie verwacht in dit onderzoek voor elke indicator een score operationeel.

Het onderzoek is uitgevoerd in twee fasen: een beleidsanalyse en een praktijkonderzoek. De inspectie heeft via een schriftelijke vragenlijst in juli 2009 het beleid van alle bureaus jeugdzorg en landelijk werkende instellingen voor risicomangement opgevraagd en dit beleid vervolgens geanalyseerd. Onder beleid is zowel specifieke instellingsbeleid gerekend als het Handboek Deltamethode Gezinsvoogdij (januari 2007).

In overleg met de instelling is afgesproken in welke regio het praktijkonderzoek zou plaatsvinden. Vervolgens heeft de inspectie in oktober 2009 het praktijkonderzoek bij de WSJ uitgevoerd, waarin de toepassing van het beleid in de praktijk is getoetst. Het praktijkonderzoek bestond uit de volgende onderdelen: twee groepsinterviews met gezinsvoogden uit verschillende regio's, een interview met twee inhoudelijk managers (gedragsdeskundigen) uit verschillende regio's, een analyse van een zestal recente dossiers uit verschillende regio's en het bijwonen van een multidisciplinair overleg van regio Zuid. Voor alle onderdelen van het praktijkonderzoek zijn gestructureerde vragenlijsten gebruikt.

Leeswijzer

Dit rapport geeft de resultaten weer van het onderzoek van de Inspectie jeugdzorg bij de WSJ. In Hoofdstuk 2 staan de bevindingen van de inspectie over het toepassen van risicomangement door de WSJ bij onder toezicht gestelde kinderen. In Hoofdstuk 3 geeft de inspectie haar eindoordeel en doet zij aanbevelingen aan de *WSJ* en de *stadsregio Amsterdam*. In Bijlage 1 staat het beoordelingskader, waarin de vier thema's worden beschreven waarop de inspectie toetst (deskundigheidsbevordering, risico's inschatten, risico's beperken en overdracht).

Hoofdstuk 2 Oordeel en onderbouwing

Inleiding

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier criteria uit het beoordelingskader: deskundigheidsbevordering, risico's inschatten, risico's beperken en overdracht. Elke paragraaf begint met een tabel, met daarin de uitwerking van het criterium in indicatoren en de scores van de inspectie per indicator, hierna volgt steeds een onderbouwing van de scores.

2.1 Deskundigheidsbevordering

Criterium De instelling voorziet in deskundigheidsbevordering van medewerkers m.b.t. risicomanagement	Afwezig	Aanwezig	Operationeel
Indicator			
Scholing medewerkers in de uitvoering van risicomanagement			√

Onderbouwing

Scholing medewerkers in de uitvoering van risicomanagement

De WSJ heeft een "Strategisch Leerplan WS Jeugdbescherming" waarin staat dat alle medewerkers in 2008 getraind zijn in risicomanagement volgens de Deltamethodiek. Nieuwe medewerkers volgen momenteel het inwerkprogramma voor jeugdbeschermers waarin de Deltamethode is opgenomen. Het leerplan van de WSJ omvat naast de Deltatraining ook bijeenkomsten voor deskundigheidsbevordering in de methodiek en certificeringstrajecten voor de verschillende medewerkers. Deze trajecten worden zowel intern als extern getoetst. Voor het middenkader staat de komende periode een verdiepingsblok op het programma, specifiek gericht op bewaking van het toepassen van de methodiek.

In de praktijk hebben nagenoeg alle gezinsvoogden (90%) en het gehele middenkader de Deltatraining afgerond (peildatum 1 juli 2009). Medewerkers geven aan dat zij geschoold zijn in risicomanagement en dat er voortdurend aandacht is voor deskundigheidsbevordering op dit gebied. Ook kunnen medewerkers met al hun vragen terecht bij de hiervoor opgerichte "Deltawerkplaats". Deze werkplaats beantwoordt inhoudelijke vragen, verzamelt ervaringen uit de praktijk en is een vaste plaats voor doorontwikkeling van de methodiek. De Deltawerkplaats is voor alle medewerkers toegankelijk via het intranet van de WSJ en bestaat uit verschillende medewerkers (trainers, gezinsvoogden, beleidsmedewerker) van de WSJ.

De WSJ heeft een intern onderzoek uitgevoerd naar de mate waarin er gewerkt wordt met risicomanagement volgens de Deltamethode. Hiertoe zijn in het tweede kwartaal van 2009 140 dossiers onderzocht en zijn er vragenlijsten uitgezet bij een steekproef gezinsvoogden. Op basis van de resultaten heeft de WSJ aanbevelingen gedaan aan de eigen organisatie met betrekking tot de implementatie en borging van de Deltamethode.

2.2 Risico's inschatten

 criterium De instelling voert risico-inschattingen systematisch uit	Atwezig	Aanwezig	Operationeel
Indicatoren			
Risico-inschattingen volgens standaard werkwijze			√
Vaste momenten waarop risico-inschattingen plaatsvinden			√
Criteria om risico's opnieuw in te schatten buiten de vaste momenten			√
Multidisciplinaire besluitvorming bij risico-inschattingen			√
Vastleggen van risico-inschattingen			√

Onderbouwing

Risico-inschattingen volgens standaard werkwijze

De WSJ heeft een "Handleiding risicomangement" dat concrete handvatten biedt aan de uitvoerend medewerkers voor het inschatten van risico's. Het onderdeel risico inschatten in de handleiding is gebaseerd op de Deltamethode.

Het beleid beschrijft dat de gezinsvoogd in gesprek gaat met ouders, kind en samenwerkingspartners over signalen van veiligheid en onveiligheid. Voor risico-inschattingen in jeugdbeschermingszaken gebruikt de WSJ de Delta veiligheidslijst³. De veiligheidslijst is een hulpmiddel om gesystematiseerd informatie te verzamelen en te beoordelen.

In de praktijk blijkt dat het beleid door medewerkers uit verschillende regio's eenduidig wordt uitgevoerd. Bij de start van een ondertoezichtstelling gaat de gezinsvoogd op huisbezoek en verzamelt informatie bij het netwerk van het gezin: school, andere hulpverlening, huisarts. Dit is afhankelijk van de situatie. Bij het inschatten van de risico's gebruikt de gezinsvoogd de Delta veiligheidslijst. De zorgpunten binnen het gezin bespreekt de gezinsvoogd altijd met ouders. Gezien de specifieke doelgroep van de WSJ (ouders en/of kinderen met een verstandelijke beperking), hangt het van de beperking van ouders af of de lijst met hen wordt besproken. De medewerkers ervaren het werken volgens een standaard werkwijze om risico's in te schatten met behulp van een instrument als ondersteunend.

³ De Deltaveiligheidslijst bestaat uit 2 boxen. Het invullen van de vragen uit box 1 (risicofactoren) en box 2 (veiligheidsindicatoren), geeft inzicht in de veiligheid van het kind en de factoren die deze veiligheid kunnen bedreigen. De lijst heeft betrekking op de situatie van de biologische ouders van het ondertoezicht gestelde kind, ook als het kind uit huis is geplaatst.

Vaste momenten waarop risico-inschattingen plaatsvinden

Het beleid van de WSJ stelt dat risico-inschattingen bij nieuwe zaken standaard drie keer per jaar plaats dienen te vinden: bij aanvang van de ondertoezichtstelling, na een half jaar en bij de jaarevaluatie. Bij een al lopende zaak wordt er twee keer per jaar een risico-inschatting gemaakt: na een half jaar en bij de jaarevaluatie.

In de praktijk wordt ook zo gewerkt. In de casuïstiekbespreking die eens in de twee weken plaatsvindt (zie verder *Multidisciplinaire besluitvorming bij risico-inschattingen*) bespreken gezinsvoogden de risico-inschattingen aan de hand van de Delta veiligheidslijst. Naast de nieuwe zaken komt elke zaak twee keer per jaar aan bod, aan de hand van een vooraf gemaakte jaarplanning. Bij het bespreken van een zaak levert de gezinsvoogd altijd de Delta veiligheidslijst aan. Ook maakt de gezinsvoogd van te voren een casusoverzicht waarin de aanleiding van inbreng staat (bijvoorbeeld halfjaarlijkse evaluatie of een van de kernbeslissingen

-> zie *criteria om risico's opnieuw in te schatten buiten deze vaste momenten*). Beide documenten worden van te voren toegestuurd aan de deelnemers van het overleg. De vaste momenten waarop risico-inschattingen plaatsvinden zijn zichtbaar in de dossiers.

Criteria om risico's opnieuw in te schatten buiten deze vaste momenten

Het beleid van de WSJ beschrijft dat bij alle kernbeslissingen, zoals een uithuisplaatsing of een terugplaatsing naar huis, standaard een inschatting van de risico's moet worden gemaakt. In het beleid van de WSJ staat verder dat in de casuïstiekbespreking, naast de geplande inbreng, altijd ruimte dient te zijn voor het inbrengen van acute en dringende vragen. Op het format voor de inbreng van casuïstiek kan de gezinsvoogd verschillende situaties aangeven. Bijvoorbeeld vermoedens van seksueel misbruik of mishandeling, heroverweging van de code veiligheid of dreigende escalaties.

In de praktijk wordt gewerkt conform het beleid. Gezinsvoogden geven aan dat zij in de praktijk een nieuwe risico-inschatting maken wanneer de gezinsomstandigheden zodanig wijzigen dat de veiligheid van het kind in het geding kan zijn, bijvoorbeeld bij ziekte, werkeloosheid, of een nieuwe partner. Ook bij wijziging van een omgangsregeling kan een nieuwe inschatting van de risico's gemaakt worden. Het invullen of nalopen van de Delta veiligheidslijst is op dit soort momenten aanvullend. Op het format voor inbreng van casuïstiek geven gezinsvoogden aan wat de aanleiding voor bespreking is. In de dossiers is zichtbaar dat risico-inschattingen aangepast worden na inbreng in de casuïstiekbespreking. Gezinsvoogden passen bijvoorbeeld de eindconclusie aan in het contact-journaal.

Multidisciplinaire besluitvorming bij risico-inschattingen

Het beleid van de WSJ beschrijft dat wat betreft het inschatten van risico's de gezinsvoogd de Delta veiligheidslijst en de weging in de casuïstiekbespreking dient te bespreken.

In de praktijk worden alle risico-inschattingen inderdaad besproken in de casuïstiekbespreking. De casuïstiekbespreking vindt eens in de twee weken plaats in kernteams. De kernteams zijn ingedeeld per regio en bestaan uit vijf à zes gezinsvoogden en een inhoudelijk manager (gedragswetenschapper). Er is een vaste agenda voor elke casuïstiekbespreking en van te voren heeft iedereen de stukken gelezen. Tijdens de bespreking bevragen de gezinsvoogden elkaar per casus. De inhoudelijk manager zit de vergadering voor, stuurt en neemt zo nodig de beslissingen.

Vastleggen van risico-inschattingen

Volgens het beleid van de WSJ maakt de veiligheidslijst met weging en besluit uit de casuïstiekbespreking onderdeel uit van het dossier. Op termijn wordt verwacht dat de lijst digitaal kan worden opgeslagen, vooralsnog zit hij in het papieren dossier. De uitkomst van de bespreking moet ook in het contactjournaal worden vastgelegd. Hiervoor heeft de WSJ een format ontwikkeld "contactjournaal na casuïstiekbespreking".

In de praktijk geven de gezinsvoogden conform het beleid aan dat de Delta veiligheidslijst deel uitmaakt van het papieren dossier en dat zij de vastgestelde code veiligheid (groen, oranje of rood) vastleggen in het contactjournaal. Uit de dossiers komt geen eenduidig beeld naar voren. De Delta veiligheidslijst is weliswaar in alle dossiers teruggevonden, maar de weging en het besluit van de risico-inschatting worden door gezinsvoogden op verschillende plekken vastgelegd (contactjournaal, format casuïstiekbespreking, plan van aanpak). De gezinsvoogden geven aan dat de samenhang van de risico-inschatting met het plan van aanpak verbeterd gaat worden doordat de WSJ de veiligheidslijst gaat integreren in het plan van aanpak.

2.3 Risico's beperken

 criterium De instelling handelt systematisch bij het beperken van risico's	Atwezig	Aanwezig	Operationeel
Indicatoren			
Richtlijnen hoe te handelen bij een verhoogd risico voor de veiligheid			√
Maken en vastleggen van afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind			√
Bewaken van het nakomen van gemaakte afspraken/veiligheidseisen			√
Multidisciplinaire afspraken/veiligheidseisen			√

Onderbouwing

Richtlijnen hoe te handelen bij een verhoogd risico voor de veiligheid

De WSJ heeft een protocol (seksuele) kindermishandeling waarin staat omschreven hoe de gezinsvoogden dienen te handelen bij een verhoogd risico. De gezinsvoogd dient op deze momenten altijd in overleg te treden met de inhoudelijk manager, ook buiten de vaste momenten van de casuïstiekbespreking. Vervolgens staan verschillende stappenplannen omschreven, afhankelijk van de ernst

van de situatie. Het onderdeel risico beperken wordt verder uitgevoerd aan de hand van de Delta-methode. Deze beschrijft dat men op basis van de risico-inschatting besluiten neemt en indien nodig eisen formuleert. Maatregelen om risico's te beperken worden volgens de Deltamethode waar mogelijk samen met het gezin bedacht, besproken en bewaakt.

In de praktijk werken gezinsvoogden conform het beleid. De gezinsvoogden geven aan altijd te overleggen met de inhoudelijk manager wanneer dat acuut nodig is. Ook kennen zij de protocollen voor (seksuele) kindermishandeling.

In de casuïstiekbespreking bespreken gezinsvoogden afspraken met ouders en overwegingen in een bepaalde casus. Ook stellen zij dan samen met de inhoudelijk manager prioriteiten ten aanzien van de veiligheid van het kind. Er is zo mogelijk overleg met ouders en het netwerk om te inventariseren of er nog mogelijkheden in de omgeving zijn.

Maken en vastleggen van afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind

In het beleid van de WSJ zijn formulieren opgenomen waarin een verhoogd risico (seksuele kindermishandeling) moet worden gemeld. Op deze formulieren dienen gezinsvoogden ook de afspraken en eisen ten aanzien van de directe veiligheid vast te leggen. Conform de Deltamethode moeten afspraken over in te zetten middelen middels een actie-agenda worden opgesteld en vastgelegd. Deze actie-agenda is onderdeel van het plan van aanpak.

Zoals in het beleid staat beschreven is een actie-agenda inclusief tijdspad altijd onderdeel van het plan van aanpak zoals aangetroffen in de dossiers. Hierin staan de doelen en de afspraken met ouders. De gezinsvoogden geven aan de actie-agenda altijd met ouders te bespreken. Dit gebeurt vaak met behulp van de Praatwijzer, een door de WSJ ontwikkeld instrument om met pictogrammen met de doelgroep een en ander te bespreken. Wanneer er een schriftelijke aanwijzing wordt gegeven gaat deze altijd per brief naar ouders. Verder is het afhankelijk van het niveau van de ouders of en op welke manier de gezinsvoogd afspraken achterlaat in het gezin.

Bewaken van het nakomen van gemaakte afspraken/veiligheidseisen

Het beleid van de WSJ beschrijft dat gemaakte afspraken en veiligheidseisen altijd geëvalueerd dienen te worden en dat gezinsvoogden het effect ervan moeten vertalen naar het plan van aanpak. Verder beschrijft de werkinstructie "casuïstiekbespreking" dat de gezinsvoogd verantwoordelijk is voor het daadwerkelijk uitvoering geven aan de gemaakte afspraken in de casuïstiekbespreking conform de afgesproken termijn. De inhoudelijk manager dient te bewaken dat gezinsvoogden daadwerkelijk uitvoering geven aan de gemaakte afspraken in de casuïstiekbespreking conform de afgesproken termijn.

In de praktijk wordt gewerkt conform het beleid. De gezinsvoogden geven aan de afspraken met ouders op verschillende manieren te bewaken. Zo maken de gezinsvoogden veel gebruik van een "ronde tafel overleg" waarin zij met alle hulpverleners rondom een gezin de afspraken en doelen

evalueren. Ook gaan de gezinsvoogden op huisbezoek in gesprek over de afspraken en is er tussendoor bijvoorbeeld telefonisch contact met hulpverleners die een rol spelen in de uitvoering van bepaalde doelen. In het format evaluatie plan van aanpak is naast een termijn ook een "score" opgenomen in hoeverre een werkdoel behaald is. Uit de dossiers blijkt dat de actie-agenda hier door de gezinsvoogden op wordt aangepast.

De inhoudelijk managers bewaken in de casuïstiekbespreking hoe het staat met de afspraken die gemaakt zijn tijdens een vorige bijeenkomst over bijvoorbeeld contact met ouders. Zaken worden wanneer nodig altijd opnieuw geagendeerd of inhoudelijk managers vragen om een eerdere terugkoppeling.

Multidisciplinaire afspraken/veiligheidseisen

Het beleid van de WSJ beschrijft dat gezinsvoogden belangrijke ontwikkelingen in casuïstiek dienen te bespreken in de casuïstiekbespreking en dat belangrijke beslissingen worden genomen nà inbreng. Op het format voor de inbreng van casuïstiek kan de gezinsvoogd verschillende situaties aangeven. Bijvoorbeeld vermoedens van seksueel misbruik of mishandeling, heroverweging van de code veiligheid of dreigende escalaties. Wanneer er sprake is van risico op (seksuele) kindermishandeling zijn de gezinsvoogden verplicht dit intern te bespreken.

In de praktijk wordt ook zo gewerkt. Tijdens de casuïstiekbespreking zetten de gezinsvoogden en de inhoudelijk manager gezamenlijk de lijnen uit. Bij een acuut verhoogd risico is altijd tussentijds overleg mogelijk met de inhoudelijk manager.

2.4 Overdracht

 criterium			
De instelling gaat systematisch om met interne en externe overdrachten	Afwezig	Aanwezig	Operationeel
Indicatoren			
Schriftelijke informatie-uitwisseling over de risico's bij (interne en externe) overdracht			√
Mondelinge/telefonische informatie-uitwisseling bij een verhoogd risico			√

Onderbouwing

Schriftelijke informatie-uitwisseling over de risico's bij (interne en externe) overdracht

De WSJ heeft voor zowel interne als externe overdracht duidelijke werkinstructies inclusief een stappenplan. Ook is er een "formulier interne overdracht" dat moet worden ondertekend door de ontvangende gezinsvoogd. Bij interne overdracht van lopende ondertoezichtstellingen wordt van de gezinsvoogd verwacht dat het dossier voldoet aan bepaalde voorwaarden. Deze voorwaarden zijn opgenomen in een checklist. Het plan van aanpak, de Delta veiligheidslijst, een afweging en een

besluit ten aanzien van de risico-inschatting maken hier onderdeel van uit. Ook bij externe overdracht moet de overdracht van risico-inschattingen en risico's schriftelijk plaatsvinden.

In de praktijk bevestigen de gezinsvoogden dat zij handelen conform het beleid. Zaken worden zowel intern als extern altijd schriftelijk overgedragen met behulp van de checklist. De inhoudelijk manager is altijd betrokken bij een overdracht en bewaakt dat dit goed gebeurt. Als de uitvoering van een ondertoezichtstelling wordt overgedragen naar een ander bureau jeugdzorg, dan draagt de WSJ het hele dossier inclusief risicotaxaties en afwegingen over.

Mondelinge of telefonische informatie-uitwisseling bij een verhoogd risico

In het beleid staat dat bij interne overdracht van lopende ondertoezichtstellingen naast schriftelijk de casus altijd "warm" moet worden overgedragen. Ook bij externe overdracht heeft dit de voorkeur. Het beleid beschrijft dat er bij een overdracht expliciete aandacht moet zijn voor risico's en dat gezinsvoogden in het bijzonder de Delta veiligheidslijst en de afwegingen die hieraan ten grondslag liggen, dienen te bespreken.

In de praktijk dragen gezinsvoogden zaken met een verhoogd risico inderdaad standaard "warm" over, tenzij dat niet mogelijk is. Bij grote risico's is de afspraak intern dat de inhoudelijk manager verbonden blijft aan de zaak en dat de zaak pas wordt overgedragen naar een andere inhoudelijk manager wanneer er meer rust in de zaak is. Gezinsvoogden geven aan dat binnen de kernteams de meeste zaken makkelijk kunnen worden overgedragen omdat men elkaars zaken al kent.

Bij externe overdracht is er volgens de gezinsvoogden ook altijd mondeling contact, telefonisch of face to face. Bij alle warme overdrachten, zowel intern als extern, zijn veiligheid en risico's belangrijke onderwerpen.

Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen

In dit hoofdstuk geeft de Inspectie jeugdzorg haar eindoordeel over de mate waarin de WSJ systematisch risicomanagement toepast bij onder toezicht gestelde kinderen. Daarna volgt een aanbeveling aan de WSJ en aan de stadsregio Amsterdam.

3.1 Eindoordeel

De inspectie verwacht van bureaus jeugdzorg en landelijk werkende instellingen dat medewerkers geschoold zijn in het uitvoeren van risicomanagement, dat zij systematisch risico's voor de veiligheid van onder toezicht gestelde kinderen inschatten en dat zij deze vervolgens beperken. Daarnaast dient er systematisch informatie-overdracht plaats te vinden bij zowel interne overdrachten van een ondertoezichtstelling (binnen een instelling) als bij externe overdrachten (tussen instellingen).

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de WSJ risicomanagement voldoende systematisch toepast voor de kinderen die onder haar toezicht zijn gesteld.

De WSJ scoort op 12 van de 12 indicatoren "operationeel" en voldoet daarmee aan de verwachting van de inspectie.

De inspectie oordeelt **positief** over alle vier de thema's:

- ***deskundigheidsbevordering met betrekking tot risicomanagement***

Nagenoeg alle gezinsvoogden en het gehele middenkader zijn geschoold in risicomanagement via de Deltamethode. De inspectie vindt het positief dat de deskundigheid wordt onderhouden en uitgebouwd middels certificeringstrajecten en dat er voortdurend ruimte is voor vragen en suggesties en verbeteringen van de "Deltawerkplaats".

- ***het systematisch inschattingen van risico's***

Het inschatten van risico's gebeurt standaard met behulp van de Delta veiligheidslijst. Op vaste momenten en bij overige kernbeslissingen wordt het inschatten van risico's besproken in de casuïstiekbespreking. De medewerkers zien de meerwaarde in van het systematisch en multidisciplinair werken. Aandachtspunt is het eenduidig vastleggen van de uitkomst van risico-inschattingen in de dossiers en de samenhang met het plan van aanpak.

- ***het systematisch beperken van risico's***

Het vastleggen en bewaken van gemaakte afspraken en besluiten gebeurt systematisch. Er wordt standaard gewerkt met de actie-agenda van de Deltamethode. De gezinsvoogd bewaakt op deze

manier de afspraken met ouders. Intern worden afspraken bewaakt doordat het handelen van de gezinsvoogd voortdurend onderwerp van gesprek is in de casuïstiekbespreking.

- **systematische overdracht van ondertoezichtstellingen**

Bij zowel interne als externe overdracht wordt schriftelijk informatie uitgewisseld over de risico's, door middel van een overdracht van het dossier met daarin een risicotaxatie. In de praktijk wordt standaard mondeling/telefonisch informatie uitgewisseld, tenzij dit niet mogelijk is. Risico-inschattingen en afwegingen maken expliciet onderdeel uit van een overdracht. De inhoudelijk manager bewaakt de overdracht van ondertoezichtstellingen.

3.2 Aanbevelingen

De inspectie is van oordeel dat de bureaus jeugdzorg en landelijk werkende instellingen op operationeel niveau dienen te functioneren wat betreft de toepassing van risicomangement. Aangezien dit bij de WSJ bij alle indicatoren het geval is, heeft de inspectie geen aanbevelingen geformuleerd voor de WSJ en de stadsregio Amsterdam.

Bijlage 1 Beoordelingskader Risicomanagement

Op basis van het toetsingskader komt de inspectie tot haar oordeel over de kwaliteit van het handelen van de instellingen op de onderzochte thema's per indicator. De instelling krijgt een score voor elke indicator in één van de volgende drie categorieën⁴:

- Afwezig; dit wil zeggen dat er geen beleid is of dat het aanwezige beleid zo onvolledig/onduidelijk is dat het beleid geen informatie geeft aan de medewerkers van de instelling die hen kan leiden;
- Aanwezig; dit wil zeggen dat er volledig/duidelijk beleid is dat voldoende informatie geeft aan de medewerkers van de instelling die hen kan leiden;
- Operationeel; dit wil zeggen dat het beleid voldoende is (zie hierboven onder "aanwezig") en dat de medewerkers in de instelling het beleid kennen en ernaar handelen; de score operationeel vooronderstelt dus dat het beleid voldoet aan de omschrijving onder "aanwezig".

Toelichting op scoreclassificaties per indicator⁵

Thema 1. Deskundigheidsbevordering

criterium; BJZ/LWI voorziet in deskundigheidsbevordering van medewerkers m.b.t. risicomanagement

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Minimale criteria van IJZ</i>
1. Medewerkers zijn geschoold in de uitvoering van risicomanagement.	Het beleid beschrijft niet dat medewerkers geschoold worden in het uitvoeren van risicomanagement, dan wel de omschrijving is onvolledig/onduidelijk.	In het beleid staat dat medewerkers geschoold worden in het uitvoeren van risicomanagement.	Medewerkers zijn geschoold in het uitvoeren van risicomanagement.	Minimaal 90% van de gezinsvoogden die langer dan een jaar in dienst zijn. Er is een opleidingsplan.

⁴ De inspectie verwacht niet dat de instellingen het niveau *geborgd* hebben bereikt voor de toepassing van risicomanagement. De implementatie van risicomanagement (meestal als onderdeel van de implementatie van de Deltamethode) is bij de meeste instellingen namelijk nog gaande of pas recent afgerond. Geborgd houdt in dat leidinggevenden in de instelling zorgen voor informatie, controle en bijsturing van de medewerkers én zorgen dat het beleid en de uitvoering periodiek geëvalueerd en zo nodig verbeterd wordt, dus dat de instelling op instellingsniveau leert van haar ervaringen; hiervoor is het nodig dat op onderdelen geregistreerd wordt wat er gebeurt. De score geborgd vooronderstelt dat het beleid voldoet en dat de medewerkers het beleid in de praktijk brengen.

⁵ De score van WSJ per criterium is vetgedrukt.

Thema 2. Risico's inschatten

Criterion: De instelling voert risico-inschattingen systematisch uit

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Minimale criteria van IJZ</i>
1. Risico-inschattingen volgens standaard werkwijze (gebruik van instrument)	Het beleid beschrijft niet hoe risico-inschattingen standaard plaatsvinden tijdens de ots, en hoe hierbij een gestandaardiseerd instrument te gebruiken, dan wel de omschrijving is onvolledig/onduidelijk .	Het beleid beschrijft hoe risico-inschattingen standaard plaatsvinden tijdens de ots, in ieder geval hoe hierbij een gestandaardiseerd instrument te gebruiken.	Medewerkers weten hoe risico-inschattingen tijdens de ots moeten plaatsvinden en hoe hierbij een gestandaardiseerd instrument te gebruiken en werken overeenkomstig.	<ul style="list-style-type: none"> - Actief informatie verzamelen: in ieder geval betrekken (formeel en informeel) netwerk - Kind zelf zien - Gestandaardiseerd instrument
2. Vaste momenten waarop risico-inschattingen plaatsvinden	Het beleid beschrijft niet op welke vaste momenten risico-inschattingen plaatsvinden tijdens de ondertoezichtstelling, dan wel de omschrijving is onvolledig/onduidelijk.	Het beleid beschrijft op welke momenten risico-inschattingen standaard plaatsvinden tijdens de ots.	Medewerkers weten op welke momenten risico-inschattingen tijdens de ots moeten plaatsvinden en werken overeenkomstig.	Vaste momenten, in ieder geval: <ul style="list-style-type: none"> - Bij aanvang - Bij evaluatie pva
3. Criteria om risico's opnieuw in te schatten buiten de vaste momenten	Het beleid beschrijft niet de criteria op grond waarvan risico's opnieuw moeten worden ingeschat buiten deze vaste momenten dan wel de omschrijving is onvolledig/ onduidelijk.	Het beleid beschrijft de criteria op grond waarvan risico's opnieuw moeten worden ingeschat buiten de vaste momenten.	Medewerkers kennen deze criteria en werken overeenkomstig.	<ul style="list-style-type: none"> - Bij life-events, (bijvoorbeeld wisseling samenstelling gezin; verhuizing). - Bij signalen, meldingen van onveiligheid, kindermishandeling - Bij aanvraag verlenging en beëindiging ots - Bij aanvraag en beëindiging uhp
4. Multidisciplinaire besluitvorming bij risico-inschattingen	Het beleid beschrijft niet hoe bij risico-inschattingen multidisciplinaire besluitvorming plaatsvindt, dan wel de omschrijving is onvolledig/onduidelijk.	Het beleid beschrijft hoe bij risico-inschattingen multidisciplinaire besluitvorming plaatsvindt	Medewerkers weten hoe bij risico-inschattingen multidisciplinaire besluitvorming plaatsvindt en werken overeenkomstig.	<p><i>Gezinsvoogden</i>: brengen iedere risico-inschatting in mdo in.</p> <p><i>Gedragsdeskundigen/teamleiders/praktijkleiders</i> bewaken dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - risico-inschattingen multidisciplinair worden besproken <p>Zichtbaar in kinddossiers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minimaal: risico-inschattingen

				besproken met de praktijkleider/ teamleider, naast de gezinsvoogd - Bij voorkeur: risico-inschattingen besproken met een gedrags- deskundige, naast de gezinsvoogd
5. Vastleggen van risico- inschattingen	Het beleid beschrijft niet hoe uitkomsten van risico- inschattingen in de dossiers worden vastgelegd, dan wel de omschrijving is onvolledig/ onduidelijk .	Het beleid beschrijft hoe uitkomsten van risico- inschattingen in de dossiers worden vastgelegd	Medewerkers weten hoe de uitkomsten van de risico- inschattingen vastgelegd moeten worden in de dossiers en werken overeenkomstig.	<i>Gezinsvoogden</i> leggen risico- inschattingen, inclusief een eindoor- deel, vast in de dossiers. <i>Gedragsdeskundigen/ teamleiders/ praktijkleiders:</i> bewaken dat risico- inschattingen, inclusief een eindoor- deel, in de dossiers worden vastgelegd Zichtbaar in kinddossiers: - welke risico's - eindoordeel: hoe bedreigend

Thema 3. Risico's beperken

Criterium: De instelling handelt systematisch bij het beperken van risico's

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Minimale criteria van IJZ</i>
1. Richtlijnen hoe te handelen bij verhoogd risico voor de veiligheid	Het beleid beschrijft niet hoe te handelen bij een verhoogd risico voor de veiligheid van het kind en/of (een vermoeden van) kindermishandeling, dan wel de omschrijving is onvolledig/ onduidelijk.	Het beleid beschrijft hoe te handelen bij een verhoogd risico.	De medewerkers weten hoe te handelen bij een verhoogd risico en werken overeenkomstig.	<p><i>Gezinsvoogden</i> handelen conform de richtlijnen bij een verhoogd risico voor het kind en/of (een vermoeden van) kindermishandeling.</p> <p><i>Gedragswetenschappers/ teamleiders/ praktijkleiders</i> bewaken het handelen bij een verhoogd veiligheidsrisico conform richtlijnen.</p> <p>Conform richtlijnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Handelen bijstellen nav risicotaxatie. - Actief betrekken en activeren opvoeders en (formeel en informeel) netwerk.
2. Maken en vastleggen van afspraken/ eisen t.a.v. de veiligheid kind	Het beleid beschrijft niet dat bij geconstateerde veiligheidsrisico's afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind worden gemaakt/gesteld en worden vastgelegd in de dossiers, dan wel de omschrijving is onvolledig/ onduidelijk.	Het beleid beschrijft dat bij geconstateerde veiligheidsrisico's afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind worden gemaakt/gesteld en worden vastgelegd in de dossiers.	Medewerkers weten dat bij geconstateerde risico's afspraken moeten worden gemaakt/eisen moeten worden gesteld t.a.v. de veiligheid van het kind, dat deze moeten worden vastgelegd in de dossiers en werken overeenkomstig.	<p><i>Gezinsvoogden</i> maken concrete afspraken/stellen concrete eisen t.a.v. de veiligheid van het kind en leggen deze vast in het dossier.</p> <p><i>Gedragswetenschappers/ teamleiders/ praktijkleiders</i> bewaken dat concrete afspraken worden gemaakt/ concrete eisen worden gesteld t.a.v. de veiligheid van het kind en dat deze worden vastgelegd in dossiers.</p> <p>Opvoeders en netwerk (schriftelijk) informeren over afspraken.</p>

3. Bewaken van het nakomen van gemaakte afspraken/veiligheidseisen	Het beleid beschrijft niet dat gemaakte afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind worden bewaakt, dan wel de omschrijving is onvolledig/onduidelijk	Het beleid beschrijft dat gemaakte afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind worden bewaakt.	Medewerkers weten dat gemaakte afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind moeten worden bewaakt en werken overeenkomstig.	<i>Gezinsvoogden</i> bewaken het nakomen van de gemaakte afspraken/eisen. <i>Gedragswetenschappers/ teamleiders/ praktijkleiders</i> zien hier op toe.
4. Multidisciplinaire afspraken/veiligheidseisen	Het beleid beschrijft niet hoe bij geconstateerde veiligheidsrisico's afspraken over het handelen multidisciplinair gemaakt moeten worden, dan wel de omschrijving is onvolledig/ onduidelijk.	Het beleid beschrijft hoe bij geconstateerde veiligheidsrisico's afspraken multidisciplinair gemaakt worden.	Medewerkers weten hoe bij geconstateerde veiligheidsrisico's afspraken over het handelen multidisciplinair gemaakt moeten worden en werken overeenkomstig.	<i>Gezinsvoogden</i> betrekken de gedragswetenschappers/teamleiders/ praktijkleiders bij de besluitvorming. <i>Gedragswetenschappers/ teamleiders/ praktijkleiders</i> bewaken dat bij geconstateerde veiligheidsrisico's afspraken/eisen t.a.v. de veiligheid van het kind multidisciplinair worden gemaakt.

Thema 4. Overdracht

Criterium: De instelling gaat systematisch om met interne en externe overdrachten

<i>Indicator</i>	<i>Afwezig</i>	<i>Aanwezig</i>	<i>Operationeel</i>	<i>Minimale criteria van IJZ</i>
1. Schriftelijk informatie uitwisseling over de risico's bij interne en externe overdracht	Het beleid beschrijft niet dat bij interne of externe overdracht schriftelijk informatie moet worden uitgewisseld over risico's en wat er gedaan is om deze te beperken, dan wel de omschrijving is onvolledig/onduidelijk.	Het beleid beschrijft dat bij interne of externe overdracht schriftelijk informatie moet worden uitgewisseld over de risico's en wat er gedaan is om deze te beperken.	Medewerkers weten dat bij interne/externe overdracht schriftelijk informatie moet worden uitgewisseld over de risico's en wat er gedaan is om deze te beperken en werken overeenkomstig.	<i>Gezinsvoogden</i> weten dat bij overdracht schriftelijk informatie moet worden uitgewisseld over de risico's en wat er gedaan is om die te beperken en handelen overeenkomstig. <i>Gedragswetenschappers/ teamleiders/ praktijkleiders</i> bewaken dat bij overdracht schriftelijk informatie wordt uitgewisseld over de risico's en wat er gedaan is om deze te beperken.
2. Mondelinge of telefonische informatie-uitwisseling over de risico's bij een verhoogd risico	Het beleid beschrijft niet dat bij een verhoogd risico mondeling/telefonisch informatie over de risico's en de ondernomen/te ondernemen acties wordt uitgewisseld, dan wel de omschrijving is onvolledig/ onduidelijk.	In het beleid staat dat bij een verhoogd risico mondeling/telefonisch informatie over de risico's en de ondernomen/te ondernemen acties wordt uitgewisseld.	Medewerkers weten dat bij een verhoogd risico mondeling/telefonisch informatie moet worden uitgewisseld over de risico's en de ondernomen/te ondernemen acties en werken overeenkomstig.	<i>Gezinsvoogden</i> weten dat bij een verhoogd risico mondeling of telefonisch informatie over de risico's en de ondernomen/te ondernemen acties moet worden uitgewisseld en handelen overeenkomstig. <i>Gedragswetenschappers/ teamleiders/ praktijkleiders</i> bewaken dat bij een verhoogd risico mondeling of telefonisch informatie over de risico's en de ondernomen/te ondernemen acties wordt uitgewisseld. Verslag van de mondelinge/ telefonische overdracht is in dossier/ contactjournals terug te vinden.